

Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
His Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad ar

Ysgol Gynradd Y Felinheli

**Y Felinheli
Gwynedd
LL56 4TZ**

Dyddiad yr arolygiad: Mehefin 2023

gan

Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg

a Hyfforddiant yng Nghymru

Ynglŷn ag Ysgol Gynradd Y Felinheli

Enw'r darparwr	Ysgol Gynradd Y Felinheli
Awdurdod lleol	Cyngor Gwynedd
Iaith y darparwr	Cymraeg
Math o ysgol	Cynradd
Cymeriad crefyddol	
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	179
Nifer y disgyblion o oedran ysgol statudol	138
Nifer mewn dosbarthiadau meithrin (os yw'n berthnasol)	21
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector Cynradd yw 23.0%)	3.3%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector Cynradd yw 16.1%)	23.2%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	63.8%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol	0.0%
Dyddiad penodi'r pennaeth	01/09/2015
Dyddiad yr arolygiad blaenorol gan Estyn (os yw'n berthnasol)	01/12/2014
Dyddiad dechrau'r arolygiad	26/06/2023

Daw'r data hwn o ddata mwyaf diweddar y Cyfrifiad Ysgol Blynyddol ar Lefel Disgybl. Efallai y byddant ychydig yn wahanol i'r hyn a arsylwyd yn ystod yr arolygiad.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol: [Fy Ysgol Leol \(gov.wales\)](http://gov.wales)

- a. Mae'r term 'anghenion addysgol arbennig' yn cael ei ddefnyddio i ddisgrifio disgyblion sydd ar gofrestr AAA yr ysgol.

Trosolwg

Mae Ysgol y Felinheli yn gymuned ofalgar a chroesawgar sy'n darparu cyfleoedd buddiol i ddisgyblion ddysgu am eu hardal, eu diwylliant a'u treftadaeth yn ogystal â'r byd ehangach. Mae arweinwyr yn rhoi pwyslais cadarn ar ddiogelu disgyblion a hyrwyddo'u lles yn effeithiol. Rhoddir sylw teilwng i barchu amrywiaeth o fewn ei chymuned.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn mwynhau eu hamser yn yr ysgol ac yn gwneud cynnydd cadarn o'u manau cychwyn. Maent yn teimlo bod yr holl staff yn gofalu'n arbennig o dda amdanynt, a'u bod yn cael cyfleoedd gwerthfawr i ymgymryd ag ystod o weithgareddau cyfoethog a diddorol. Mae ymddygiad y rhan fwyaf o ddisgyblion yn dda ac maent yn dangos cymhelliant cryf a diddordeb chwilfrydig yn eu dysgu.

Mae cwricwlwm yr ysgol yn cynnig ystod eang o brofiadau diddorol ac ysgogol. Nodwedd gref o'r ddarpariaeth yw'r dulliau effeithiol mae'r staff yn eu defnyddio i gynnig profiadau creadigol cyfoethog i'r disgyblion, sy'n plethu sawl agwedd o'r cwricwlwm. O ganlyniad, mae medrau artistig a chreadigol y rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n gadarn ac maent yn ymfalchïo yn y cyfleoedd a gânt i rannu'r gwaith yn y gymuned leol. Mae'r gweithgareddau dysgu yn effeithiol wrth gefnogi disgyblion i gymhwyso eu medrau llythrennedd, rhifedd a digidol yn llwyddiannus. Er hyn, nid yw'r athrawon bob amser yn cynllunio gweithgareddau sy'n ymestyn y disgyblion hyn hyd orau eu gallu. Mae athrawon yn rhannu bwriadau dysgu a meini prawf llwyddiant â disgyblion yn briodol. Mae hyn yn cynnig cyfleoedd addas i ddisgyblion fyfyrïo ar eu dysgu yn ystod gweithgareddau. At ei gilydd, nid yw athrawon yn darparu adborth sy'n ddigon penodol nac yn ddigon heriol i gyfateb i allu'r disgyblion.

Mae gan y pennaeth weledigaeth glir a chadarn ar gyfer yr ysgol sydd yn seiliedig ar ddatblygu lles disgyblion. Caiff ei chynorthwyo'n fedrus gan y dirprwy a'r arweinwyr canol ac mae ymdeimlad cryf o gydweithio fel tîm ar draws yr ysgol. Mae'r llywodraethwyr yn chwarae rôl ragweithiol ym mywyd a gwaith yr ysgol ac yn arddangos dealltwriaeth gadarn o gryfderau'r ysgol a'i blaenoriaethau ar gyfer gwella.

Argymhellion

- A1 Sicrhau lefel briodol o her i gefnogi'r disgyblion i ddatblygu eu medrau hyd eithaf eu gallu
- A2 Darparu adborth pwrpasol fel bod y disgyblion yn gwella eu gwaith yn amserol ac yn effeithiol

Beth sy'n digwydd nesaf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Prif ganfyddiadau

Dysgu

Ar fynediad i'r ysgol, mae gan leiafrif o ddisgyblion fedrau sy'n briodol i'r hyn a ddisgwylir ar gyfer eu hoedran. Wrth iddynt symud drwy'r ysgol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn gwneud cynnydd cadarn o'u manau cychwyn. Mae disgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn gwneud cynnydd da yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol, yn enwedig ym maes lles.

Mae rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn gwrando'n dda ac yn dilyn cyfarwyddiadau staff yn bwrpasol gan ddefnyddio ystod gynyddol o eirfa yn eu chwarae a'u dysgu, er enghraifft wrth wneud brechdan mêl i'w bwyta a'i mwynhau. Mae bron pob disgybl ym Blwyddyn 1 a 2 yn sgwrsio'n hyderus am eu gwaith a'u profiadau, er enghraifft wrth weithio mewn grŵp i greu twnnel marblen llwyddiannus. Wrth i ddisgyblion symud drwy'r ysgol, maent yn siarad Cymraeg a Saesneg yn gynyddol hyderus ac yn defnyddio geirfa bwrpasol, er enghraifft wrth esbonio beth yw effaith newid hinsawdd ar ein planed.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion, ar draws yr ysgol, yn datblygu eu medrau darllen yn llwyddiannus. Maent yn dangos brwdfrydedd at ddarllen ac yn gwerthfawrogi'r ystod ddiddorol o destunau darllen, o ran llyfrau ac adnoddau digidol, sydd ar gael iddynt. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau darllen cynnar yn gadarn, ac erbyn Blwyddyn 2, maent yn defnyddio ystod dda o dechnegau darllen yn effeithiol i ddehongli geiriau llai cyfarwydd. Ar frig yr ysgol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu eu medrau darllen uwch yn bwrpasol i gywain gwybodaeth o wahanol ffynonellau, er enghraifft wrth ddod o hyd i ffeithiau am y galon. Maent yn darllen ystod o lenyddiaeth yn ystyrion yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau ysgrifennu cadarn ac, erbyn Blwyddyn 2, mae llawer ohonynt yn ysgrifennu darnau estynedig gan ddangos gafael gadarn ar y gystrawen Gymraeg. Er enghraifft, maent yn defnyddio ansoddeiriau bachog i greu effaith wrth ysgrifennu portread o Branwen. Mae disgyblion hŷn yn cymhwyso eu medrau ysgrifennu i gyd-destunau gwahanol yn addas. Er enghraifft, mae disgyblion Blwyddyn 3 yn ysgrifennu e-bost i gwyno i'r Cyngor Sir am gynlluniau adeiladu. Ar frig yr ysgol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ysgrifennu'n bwrpasol mewn amrywiaeth o gyd-destunau yn y ddwy iaith. Maent yn ysgrifennu ymson Myrddin gan amrywio strwythurau brawddeg ac ychwanegu effeithiau fel cwestiynau rhethregol. Fodd bynnag, nid yw'r disgyblion hŷn yn mireinio eu gwaith yn ddigon trylwyr yn dilyn adborth. O ganlyniad, nid yw eu gwaith ysgrifenedig cystal ag y gallai fod bob tro.

Yn gyffredinol, gwna disgyblion gynnydd da o ran datblygu dealltwriaeth o gysyniadau mathemategol, fel rhif, siâp a mesur. Er enghraifft, mae'r disgyblion ieuengaf yn cymhwyso eu dealltwriaeth o ffracsionau wrth gymysgu compost yn yr ardal allanol. Mae llawer o ddisgyblion hŷn yn defnyddio eu medrau rhifedd yn bwrpasol yn eu gwaith ar draws y cwricwlwm, er enghraifft wrth i ddisgyblion Blwyddyn 3 a 4 gasglu a dadansoddi data i gymharu tymheredd Patagonia â thymheredd Cymru yn llwyddiannus. Ar frig yr ysgol, mae disgyblion Blwyddyn 5 a 6 yn ymchwilio'n annibynnol i gostau tair alltaith wahanol, er mwyn rhesymu pa atyniad sydd o fewn cyllideb gytŷn y dosbarth. Fodd bynnag, nid yw'r disgyblion hŷn yn datblygu eu medrau mathemateg a rhifedd yn ddigon ymestynnol. Mae hyn oherwydd nad yw'r athrawon yn cynllunio gweithgareddau gyda'r lefel uchaf o her.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion o bob oedran a gallu yn defnyddio offer digidol yn hyderus ac yn annibynnol i gefnogi eu gwaith. Er enghraifft, mae'r disgyblion ieuengaf yn tynnu lluniau o'u gwaith gorffenedig ar gyfrifiadur llechen cyn uwchlwytho i wefan, er mwyn rhannu eu gwaith â'u rhieni. Erbyn Blwyddyn 2, mae'r disgyblion yn creu ac yn rhaglennu animeiddiadau o greaduriaid y goedwig leol yn fedrus. Wrth i'r disgyblion symud drwy'r ysgol, maent yn adeiladu'n gadarn ar eu medrau. Er enghraifft, mae disgyblion Blwyddyn 3 yn defnyddio cyfrifiaduron rhaglenadwy er mwyn anfon neges o ddiolch i Gareth Bale tra mae disgyblion Blwyddyn 5 a 6 yn cydweithio'n fedrus ar blatfform ar-lein i ddatblygu a golygu adroddiad ffeithiol am anifeiliaid mewn perygl.

Mae medrau creadigol cadarn y rhan fwyaf o ddisgyblion yn nodwedd gref o'r ysgol. Llwydda disgyblion Blwyddyn 3 i gyflwyno hanes yr ymfudo i Patagonia drwy blethu disgyblaethau'r celfyddydau yn hynod gelfydd. Drwy astudio gwaith arlunydd o Eryri a chwedl o Patagonia, maent yn defnyddio eu dealltwriaeth o linellau, patrwm a gwead i gynllunio ac argraffu clogyn i brif gymeriad y chwedl. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn canu'n soniarus gydag ymwybyddiaeth gadarn o draw a thôn. O ganlyniad, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu i fod yn ddysgwyr chwilfrydig a chreadigol.

Lles ac agweddau at ddysgu

Mae bron pob disgybl yn hapus a diogel yn yr ysgol. Maent yn teimlo bod yr holl staff yn gofalu'n arbennig o dda amdanynt, a'u bod yn cael cyfleoedd gwerthfawr i ymgymryd ag ystod eang o weithgareddau cyfoethog a diddorol. Maent yn ymfalchio yn y ffaith eu bod yn cael cyfrannu i weithgareddau'r gymuned yn rheolaidd. Er enghraifft, mae disgyblion hŷn yr ysgol yn cymryd rhan trwy gerdd a chân yng Ngŵyl y Felinheli.

Mae bron pob disgybl yn gwybod at bwy i droi pan fydd angen cyngor neu gymorth arnynt ac maent yn teimlo'n gysurus i wneud hynny. Enghraifft dda o hyn yw'r disgyblion yn sgwrsio'n naturiol yn ystod amser 'Swigen' gan fynegi eu hemosiynau neu siarad am unrhyw bryderon mewn modd sensitif. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymddwyn yn hynod dda, yn cymryd eu tro yn gwbl naturiol, ac yn ystyried teimladau ei gilydd yn barchus. Mae bron pob un yn hynod gwrtais ac yn barod iawn i sgwrsio â'i gilydd a chydag oedolion, gan esbonio'u gwaith mewn modd aeddfed a deallus.

Gwna'r disgyblion gyfraniadau pwrpasol at yr hyn maent yn ei ddysgu. Er enghraifft, maent yn manteisio ar y cyfle i rannu eu diddordebau a'u dyheadau wrth gyfrannu i fapiau meddwl ar ddechrau thema dymhorol. O ganlyniad, mae brwdfrydedd a chyfranogiad y disgyblion tuag at eu dysgu yn gadarn.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn meddu ar ddealltwriaeth dda o bwysigrwydd bwyta ac yfed yn iach gan drafod y buddion yn hyderus. Er enghraifft, mae disgyblion Blwyddyn 1 a 2 yn esbonio sut mae bwyta ffrwythau yn ystod amser caffir bore yn cyfrannu tuag at eu 'pump y dydd'. Mae'r disgyblion yn cymryd rhan yn frwdfrydig mewn amrywiaeth o weithgareddau corfforol y tu mewn a thu allan i'r ysgol, sy'n cael effaith gadarnhaol ar eu lles a'u ffitrwydd. O ganlyniad, mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion wybodaeth gadarn am bwysigrwydd lles corfforol a meddyliol.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n dda fel cyfranwyr mentrus a chreadigol ac yn cymryd rhan mewn gweithgareddau gwerthfawr yn effeithiol. Er enghraifft, mae'r disgyblion hyn yn cydweithio'n llwyddiannus mewn parau a grwpiau bychan ar eu medrau dylunio ac argraffu i greu baner ar gyfer yr archifdy lleol. Mae llawer yn dangos diddordeb a dyfalbarhad wrth gyfranogi mewn agweddau newydd o'u dysgu, er enghraifft wrth i ddisgyblion ar frig yr ysgol ddysgu am arferion 'bwyd y stryd'.

Mae aelodau o'r grwpiau llais y disgybl yn falch o'u rolau ac yn cymryd eu dyletswyddau o ddifri. Mae cynrychiolwyr yn gweithio'n frwdfrydig ar amrywiaeth o weithgareddau ac yn gwneud cyfraniad gwerthfawr at fywyd a gwaith yr ysgol. Er enghraifft, mae'r Cyngor Ysgol yn cynnal gweithgaredd ailgylchu dillad ysgol i godi arian at elusennau tra mae'r Cyngor Eco yn cynnal ardal cadw'n heini a chronfa ddŵr i arbed trydan. O ganlyniad, mae'r disgyblion yn ymwybodol o bwysigrwydd datblygiad cynaliadwyedd a'r argyfwng hinsawdd byd eang.

Trwy eu hymwybyddiaeth o degwch a chydraddoldeb, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu i fod yn ddinasyddion moesegol a gwybodus. Maent yn parchu anghenion a hawliau pobl eraill fel rhan o gymdeithas amrywiol. Enghraifft dda o hyn yw'r ffordd y plethir prif 'neges ewyllys da yr Urdd' o ran herio hiliaeth gyda gweithdy cerdd i'r disgyblion i ddysgu am gerddoriaeth 'reggae' ac arferion o ddiwylliannau eraill. Mae'r disgyblion hefyd yn ystyried beth sy'n cyfrannu at gymdeithas sy'n parchu hawliau dynol yn effeithiol. Er enghraifft, mae disgyblion ym Mlwyddyn 1 a 2 yn dangos agweddau cyfeillgar a gofalggar at eraill drwy anfon cardiau Nadolig at blant sydd yn yr ysbyty lleol a thrwy baentio cerrig a'u dosbarthu yn y gymuned fel sbardun i 'godu calon' trigolion y Felinheli.

Mae awch bron pob disgybl at ddysgu yn cyfrannu at lefel uchel o bresenoldeb, ac mae hyn eto yn nodwedd gref o'r ysgol.

Addysgu a phrofiadau dysgu

Mae gan y staff berthynas waith dda â'r disgyblion. Maent yn meithrin amgylchedd ddysgu gadarnhaol a chefnogol, ac o ganlyniad, mae ymddygiad y rhan fwyaf o ddisgyblion yn dda. Mae bron pob aelod o staff yn modelu iaith safonol yn fwriadus gan roi pwyslais cyson ar ymestyn medrau llafar disgyblion.

Mae'r athrawon yn cyflwyno prif egwyddorion y Cwricwlwm i Gymru yn gynyddol lwyddiannus. Maent yn cynllunio'n bwrpasol ac yn dechrau addasu a threialu

gwahanol ymagweddau a dulliau addysgu yn unol â'r angen, er enghraifft y 'tasgau ffa' ar frig yr ysgol. Mae'r staff yn anelu'n fwriadus at ddilyn trywydd y disgyblion sy'n fodd i gynyddu eu perchnogaeth o'u dysgu. Ar y cyfan, mae'r ddarpariaeth yn ysgogi disgyblion i ymrwymo'n gydwybodol i'w tasgau ar draws y meysydd dysgu a phrofiad. Un o gryfderau'r ysgol yw'r cynllunio bwriadus i glymu'r celfyddydau mynegiannol drwy lythrennedd a'r dyniaethau. Mae'r ddarpariaeth gyfoethog yn cynnig cyfleoedd parhaus i hyrwyddo dychymyg a chwilfrydedd disgyblion drwy gydweithio ag artistiaid, cerddorion ac aelodau o'r gymuned. Er enghraifft, mae disgyblion Blwyddyn 5 a 6 yn creu ffilm o gerdd a gyfansoddwyd gan y disgyblion am yr ardal leol 'Cerrig yr Afon'. Mae defnydd o ddelweddu, personoli a chymariaethau gwych yn y gerdd, er enghraifft 'a'r dŵr yn glir fel crisial' i ddisgrifio llif yr afon.

Ar y cyfan, mae athrawon yn cynllunio profiadau gwerthfawr sy'n datblygu gwybodaeth, medrau a dealltwriaeth disgyblion yn gadarn. Mae'r gweithgareddau dysgu yn effeithiol wrth gefnogi disgyblion i gymhwyso eu medrau llythrennedd, rhifedd a digidol ar draws yr ysgol yn llwyddiannus. Er enghraifft, o fewn eu themâu tymhorol, mae athrawon yn darparu cyfleoedd buddiol i ddisgyblion ysgrifennu'n estynedig at wahanol bwrpasau, er enghraifft wrth i ddisgyblion Blwyddyn 4 a 5 ysgrifennu adroddiad papur newydd am drychineb y llifogydd. Mae llawer o'r athrawon yn cynllunio ymweliadau addysgol ysgogol i gyfoethogi ac atgyfnerthu'r dysgu o fewn y dosbarth. Er enghraifft, fel rhan o'r thema 'Ein Byd Gwyllt' mae disgyblion Blynnyddoedd 5 a 6 yn ymweld â Sw Caer. Trwy'r ymweliad hwn, maent yn cael cyfleoedd cyfoethog i ddwysáu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o anifeiliaid gwyllt ac anifeiliaid prin. Fodd bynnag, nid yw'r athrawon bob amser yn cynllunio gweithgareddau sy'n ymestyn y disgyblion hyd eithaf eu gallu.

Mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd creadigol a diwylliannol gwerthfawr i'r disgyblion. Mae'r rhain yn cynnwys y sesiynau wythnosol chwaraeon yr Urdd, sesiynau dawn, teithiau preswyl i Glanllyn a chymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol Gŵyl Y Felinheli. Mae'r ysgol yn hyrwyddo Cymreictod a defnydd cyson o'r Gymraeg yn llwyddiannus drwy weithgareddau amrywiol fel dathlu Dydd Miwsig Cymru, Dydd Gŵyl Dewi a gweithgareddau'r Urdd.

Mae disgyblion ieuengaf yr ysgol yn elwa o brofiadau bwriadus yn ardaloedd allanol yr ysgol. Mae disgyblion Blwyddyn Derbyn a Blwyddyn 1 yn manteisio ar gyfleoedd pwrpasol i ddatblygu eu medrau llafaredd a chreadigol wrth gynllunio ac adeiladu llong danfor. Mae disgyblion ym Mlwyddyn 2 yn mynd ar ymweliad wythnosol i'r goedwig leol 'Cerrig yr Afon' ble maent yn datrys problemau amrywiol, er enghraifft drwy gasglu brigau a chymhwyso eu gwybodaeth am ffracsiynau i dorri'r brigau'n gywir. Caiff y disgyblion gyfle hefyd i gyfrannu mewn sesiwn meddylgarwch yn y goedwig ble mae'r tawelwch a'r awyr iach yn darparu cyfle pwrpasol i'r disgyblion ymlacio a myfyrio.

Yn y gwersi gorau, mae cyflwyniadau athrawon yn fyrlymus ac yn ysgogol gan ennyn diddordeb y rhan fwyaf o ddisgyblion. Mae athrawon yn holi'n dreiddgar, sy'n effeithiol wrth adalw'r dysgu blaenorol. Fodd bynnag, yn yr ychydig sesiynau lle nad yw'r addysgu mor effeithiol, mae athrawon yn gor-gyfarwyddo'r dysgu ac nid yw lefel yr her bob amser yn addas ar gyfer diwallu anghenion pob disgybl.

Ar draws yr ysgol, mae'r athrawon yn olrhain cynnydd a datblygiad disgyblion unigol a grwpiau yn fanwl iawn. Gwnânt ddefnydd effeithiol o asesiadau amrywiol er mwyn

sicrhau bod disgyblion yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt i lwyddo. Mae athrawon yn rhannu bwriadau dysgu a meini prawf llwyddiant â disgyblion yn briodol. Mae hyn yn cynnig cyfleoedd addas i ddisgyblion fyfyrion ar eu dysgu yn ystod gweithgareddau. Fodd bynnag, nid yw athrawon bob tro'n darparu adborth sy'n ddigon penodol nac yn ddigon heriol i gyfateb i allu'r disgyblion. O ganlyniad, nid yw disgyblion yn ymestyn eu gwaith hyd eithaf eu gallu bob tro.

Gofal, cymorth ac arweiniad

Mae'r ysgol yn gymuned ofalgar, gynhwysol a chyfeillgar sy'n hyrwyddo pwysigrwydd ymddygiad da a chwarteisi yn llwyddiannus. Mae'r holl staff yn ymrwmo i sicrhau bod gwerthoedd yr ysgol, ynghyd â lles emosiynol disgyblion, yn allweddol i'w gwaith. Er enghraifft, mae'r bocsys pryder a dulliau'r staff o adnabod teimladau'r disgyblion yn ddyddiol yn llwyddiannus wrth annog y disgyblion i drafod eu teimladau a'u hemosiynau ar y pryd. Yn ogystal, gwna'r staff ddefnydd pwrpasol o hafanau clud tu fewn a thu allan i'r dosbarthiadau i gefnogi anghenion emosiynol y disgyblion. Mae hyn yn cyfrannu'n dda at y lefel uchel o ymddiriedaeth rhwng staff a'r disgyblion.

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer cefnogi disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn gryfder yn yr ysgol. Mae'r Cydlynnydd Anghenion Dysgu Ychwanegol (CADY) yn effeithiol iawn yn ei rôl ac yn sicrhau bod trefniadau effeithiol ar waith i nodi, cynorthwyo a monitro disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol ar draws yr ysgol. Mae proffiliau un dudalen defnyddiol a chynlluniau datblygu unigol sy'n amlinellu anghenion y disgyblion a'r cymorth angenrheidiol yn glir. Mae'r ysgol yn cydweithio'n agos â theuluoedd y disgyblion ac yn cysylltu'n dda ag asiantaethau allanol arbenigol, lle bo'n briodol, i gynorthwyo disgyblion a'u teuluoedd. O ganlyniad i fonitro a gwerthuso'r ddarpariaeth yn gyson, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion ag ADY yn gwneud cynnydd da yn erbyn eu targedau.

Caiff y disgyblion gyfleoedd cyson i leisio'u barn a chynnig sylwadau buddiol ynglŷn â'r ysgol. Mae'r Cyngor Ysgol yn darparu cyfleoedd gwerthfawr iddynt arwain digwyddiadau elusennol yn y gymuned ac i gymryd rhan mewn digwyddiadau fel Ffair Miri Mai. Mae'r aelodau o'r Cyngor Ysgol yn cydweithio ag artist enwog i wella ansawdd amgylchedd yr ardal dysgu sylfaen. Mae hyn oll yn eu cynorthwyo i ddatblygu'n ddinasyddion cyfrifol.

Mae'r ardaloedd dysgu amrywiol o fewn a thu allan i brif adeilad yr ysgol yn cefnogi lles y disgyblion yn llwyddiannus. Mae ardaloedd fel y dosbarth awyr agored i ddisgyblion hŷn yr ysgol, yr ardd wyllt a'r cae chwarae, ynghyd â'r ethos gofalgar, yn gosod sylfeini cadarn ar gyfer dysgu. Mae disgyblion yn manteisio ar gyfleoedd hynod fuddiol i ddathlu eu Cymreictod ac i deimlo eu bod yn perthyn i'r gymuned leol. Mae'r cysylltiadau agos â'r ardal leol yn sicrhau bod disgyblion yn ymgymryd â rôl bwysig ym mywyd yr ardal, er enghraifft wrth i fand yr ysgol berfformio mewn cyngherddau amrywiol ac wrth i'r disgyblion fod yn rhan o brosiect cymunedol postyn y mileniwm yn Y Felinheli. Maent hefyd yn cael cyfleoedd hynod werthfawr a chyfoethog i ddatblygu eu medrau creadigol trwy gydweithio ag artistiaid enwog lleol i greu eu gwaith celf eu hunain. Er enghraifft, mae'r disgyblion yn creu a dylunio hetiau bwced ar gyfer cefnogwyr Cymru gan ddangos dychymyg a chreadigrwydd unigryw yn eu gwaith.

Cynhelir gwasanaethau ysgol gyfan ac o fewn y dosbarthiadau sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol at ddatblygiad ysbrydol a moesol disgyblion. Ar draws yr ysgol, rhoddir pwyslais addas ar gynhwysiant a datblygu dealltwriaeth disgyblion o'u hawliau dynol. Er enghraifft, maent yn cael gweithdy undydd, 'Dangoswch Hiliaeth y Cerdyn Coch', ac yn ymchwilio i hanes unigolion dylanwadol fel Rosa Parks a Nelson Mandela. Mae'r ddarpariaeth yn datblygu disgyblion i ddangos gwerthfawrogiad buddiol o gydraddoldeb, tegwch a chyfiawnder, a'r modd y mae'r cysyniadau hyn yn ymwneud â'u bywydau o ddydd i ddydd. Mae'r ymdeimlad o berthyn ymysg disgyblion yn golygu bod y disgyblion yn awyddus i ddod i'r ysgol bob dydd ac yn dylanwadu'n gadarnhaol ar bresenoldeb tros gyfnod.

Mae gan yr ysgol ddiwylliant cryf o ddiogelu, ac mae'r staff yn darparu amgylchedd ofalgar a diogel i ddisgyblion sy'n bodloni'r gofynion ac nid ydynt yn peri pryder. Mae trefniadau i fonitro presenoldeb cyson disgyblion yn gadarn.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae gan y pennaeth weledigaeth glir sy'n seiliedig ar greu ysgol gynhwysfawr a gofalgar lle mae lles disgyblion yn ganolog i holl waith yr ysgol. Mae hi'n cael ei chefnogi'n effeithiol gan y dirprwy ac maent yn rhannu'r weledigaeth hon yn llwyddiannus gyda'r disgyblion, staff, llywodraethwyr a rhieni.

Mae'r pennaeth a'r arweinwyr yn blaenoriaethu lles staff a disgyblion gan sicrhau eu bod yn derbyn cefnogaeth bwrpasol, fel y bo angen. Dan arweinyddiaeth gadarn y pennaeth a'r uwch dîm reoli, mae hanes da o wneud gwelliannau ac adnabyddiaeth o'r angen i barhau i wella agweddau penodol o'r addysgu a'r dysgu ymhellach. Mae'r arweinwyr yn meithrin agweddau o wydnwch a dyfalbarhad grymus ymhlith disgyblion ac maent yn ymwybodol bod angen bodloni anghenion pob disgybl. Fodd bynnag, ar y cyfan, nid yw'r disgwyliadau'n ddigon uchel ar gyfer y disgyblion hyn yn yr ysgol.

Mae'r ysgol yn hybu diwylliant o ddatblygiad proffesiynol. Mae pob aelod o staff yn cael cyfleoedd cyson i fynychu cyrsiau a hyfforddiant sy'n cysylltu'n uniongyrchol â'u hanghenion unigol a blaenoriaethau strategol yr ysgol. Enghraifft gref o hyn yw'r modd y mae'r pennaeth wedi caniatáu i aelod o staff ddatblygu'n broffesiynol drwy glymu'r disgyblaethau o ran y celfyddydau mynegiannol ar draws y cwricwlwm. O ganlyniad, mae'r gwaith 'Ymfudo i Patagonia drwy'r Celfyddydau' a'r ffilm 'Cerrig yr Afon' yn caniatáu i'r disgyblion gyflawni safonau uchel yn eu medrau creadigol, llythrennedd a'u dealltwriaeth o hanes a diwylliant Cymru.

Mae gan y pennaeth ddisgwyliadau uchel ar gyfer perfformiad y staff a'i pherfformiad ei hun. Mae gan bob aelod o staff dargedau gwella sy'n cysylltu'n agos â'r cynllun gwella a rhai sy'n blaenoriaethu eu datblygiad proffesiynol. Mae'r cynnydd yn erbyn y rhain yn cael ei werthuso'n rheolaidd gan y pennaeth.

Mae gan yr ysgol brosesau hunanwerthuso llwyddiannus. Mae hyn yn cynnwys gwrandio ar ddisgyblion, arsylwadau gwersi, teithiau dysgu a chraffu ar waith disgyblion. Mae'r cynllun gwella ysgol yn nodi camau gweithredu addas a thargedau i fesur cynnydd. Mae'n ddogfen 'fyw' ble mae arweinwyr yn ymateb i ganfyddiadau'r prosesau hunanwerthuso ac yn pennu is-flaenoriaethau penodol. Er enghraifft, maent yn datblygu'r ardal allanol yn y dosbarth dysgu sylfaen yn effeithiol. Mae hyn

yn galluogi'r athrawon i gynllunio'n llwyddiannus ar gyfer y lefel briodol o her i'r disgyblion ieuengaf. Mae prosesau'r ysgol i werthuso'i heffeithiolrwydd a sicrhau ansawdd yn cynnwys pob aelod o staff. Mae hyn yn arwain at welliannau da, yn enwedig ym medrau digidol y disgyblion.

Mae llywodraethwyr yr ysgol yn adnabod yr ysgol yn dda. Mae aelodau'r corff yn cefnogi arweinwyr a staff yn gadarn ac yn ymweld â'r ysgol i ymgymryd â gweithgareddau hunanwerthuso uniongyrchol. Er enghraifft, maent yn ymgymryd â theithiau dysgu ac yn trafod gwaith gyda'r disgyblion i fesur dealltwriaeth y disgyblion o'u gwaith. Mae hyn yn caniatáu i lywodraethwyr ddatblygu ymwybyddiaeth werthfawr o arferion cyfredol yr ysgol. O ganlyniad, maent yn chwarae rôl ragweithiol ym mywyd a gwaith yr ysgol ac yn arddangos dealltwriaeth gadarn o gryfderau'r ysgol a'i blaenoriaethau ar gyfer gwella. Mae'r corff llywodraethol yn cefnogi'r diwylliant diogelu yn llwyddiannus ac yn sicrhau bod gan yr ysgol drefniadau cynhwysfawr i hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach.

Mae'r arweinwyr yn sicrhau bod y staff yn gwneud y defnydd gorau o'r adeilad a'r gymuned leol. Mae hyn yn cynnwys manau awyr agored diddorol fel yr ardd wyllt, coedwig 'Cerrig yr Afon', ardaloedd plannu a llwybrau antur. Mae'r arweinwyr, gan gynnwys y llywodraethwyr, yn gweithredu ar eu gweledigaeth i wella safle'r ysgol drwy gydweithio â'r awdurdod lleol i gael estyniad i'r neuadd. Mae'r arweinwyr yn dyrannu adnoddau'n effeithiol ac maent yn defnyddio'r grant datblygu disgyblion yn synhwyrol i ddarparu rhaglenni cymorth penodol. Drwy hyn, mae'r cymorthyddion yn darparu cefnogaeth fuddiol i ddisgyblion wneud cynnydd yn eu dysgu.

Mae arweinwyr wedi sefydlu perthnasoedd buddiol â rhieni sy'n cyfrannu'n dda at eu gallu i gefnogi'u plant yn y cartref. Er enghraifft, mae staff y dosbarthiadau ieuengaf yn cyfathrebu'n rheolaidd â rhieni trwy ddefnyddio ap buddiol. Mae Cyfeillion yr Ysgol yn hynod o weithgar ac mae rhieni'n darparu profiadau allgyrsiol buddiol i'r disgyblion, er enghraifft wrth i'r disgyblion gystadlu'n llwyddiannus mewn cystadleuaeth pêl-droed leol.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn dadansoddi deilliannau o'r holiadur i rieni a holiadur i ddisgyblion, ac ystyried barn athrawon, staff a'r corff llywodraethol/aelodau'r pwyllgor rheoli' trwy eu hymatebion i'w holiadur

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cynnal cyfarfod â rhieni i glywed eu barn am yr ysgol a'i heffeithiolrwydd
- yn cyfarfod â'r pennaeth, y llywodraethwyr, uwch arweinwyr ac arweinwyr canol ac athrawon unigol i werthuso effaith gwaith yr ysgol
- yn cyfarfod â disgyblion i drafod eu gwaith, gwranddo arnynt yn darllen a chael eu barn am agweddau amrywiol ar eu hysgol
- yn cyfarfod â grwpiau o ddisgyblion mewn rolau arwain, fel cynrychiolwyr y cyngor ysgol a'r pwyllgor eco
- yn ymweld â sampl eang o ddogfennau, gan gynnwys grwpiau cymorth dysgu, a'r ganolfan adnoddau arbenigol (lle y bo'n briodol), ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o deithiau dysgu i arsylwi disgyblion yn dysgu ac i weld staff yn addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth, grwpiau cymorth (lle y bo'n briodol), ac mewn ardaloedd awyr agored
- yn ymweld â'r ganolfan adnoddau arbenigol yn yr ysgol i weld dysgu'r disgyblion (lle y bo'n briodol)
- yn arsylwi ac yn siarad â disgyblion amser cinio ac amser egwyl, ac mewn sampl o glybiau ar ôl ysgol
- yn mynychu gwasanaethau ac addoli dyddiol ar y cyd
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r ysgol
- yn ystyried cynllun gwella'r ysgol ac yn edrych ar dystiolaeth i ddangos pa mor dda roedd yr ysgol wedi bwrw ymlaen â gwelliannau a gynlluniwyd
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau'r ysgol, gan gynnwys gwybodaeth am asesu a chynnydd disgyblion, cofnodion cyfarfodydd staff a'r corff llywodraethol, gwybodaeth am les disgyblion, gan gynnwys diogelu disgyblion, a chofnodion hyfforddiant a datblygiad proffesiynol staff

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad

Copiâu o'r adroddiad

Mae copiâu o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru: [Estyn](http://www.estyn.llyw.cymru)

© Hawlfraint y Goron 2023: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 29/08/2023